

نقش توجه به کشاورزی شهری در توسعه ی پایدار شهرها

دکترعلیرضا سلطانی*، علیه رضائزاد

1- مدرس دانشگاه آزاد اسلامی تبریز و رئیس مرکز آموزش علمی کاربردی شهرداری تبریز، alirezasantani10@yahoo.com
2- دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، elliyezanezhad@yahoo.com

چکیده

امروزه با رشد همه جانبه ی شهرها و افزایش جمعیت شهرنشین و آسیب پذیری بیشتر محیط زیست و جمعیت جهان نسبت به تغییرات بوم شناختی، ضرورت طراحی فضاهایی که بتوانند علاوه بر تأمین حیات مدنی و سرزندگی روابط شهروندی، بخشی از نیازهای غذایی شهروندان را تأمین و کیفیت محیط زیست شهری را حفظ کنند، بیش از پیش احساس می شود. استهلاک شدید زمین های کشاورزی به دلیل افزایش بهره وری از آنها و در پی آن جنگل زدایی توسط بشر و گرم تر شدن کره ی زمین، بشر امروزی را با مشکلات فراوانی روبرو کرده است. از طرف دیگر افزایش جمعیت و کاهش تولید باعث افزایش سوء تغذیه در جهان شده است که ناپایداری های اجتماعی و اقتصادی را در پی خواهد داشت و این مسائل توسعه شهرها را با مشکلات اساسی مواجه خواهد نمود. راه حل های متنوعی در کلیه سطوح و رشته ها برای مرتفع نمودن این بحران ها پیشنهاد شده که یکی از آنها کشاورزی شهری بعنوان یکی از الگوهای توسعه پایدار شهری است که ضمن تأمین هر سه بعد توسعه پایدار (فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی) می تواند پاسخگوی خدمات شهری به شهروندان و کلید دستیابی به شهرهای پایدار آینده نیز باشد.

واژه های کلیدی: کشاورزی شهری، توسعه پایدار، شهر های پایدار، زندگی شهری، مشارکت عمومی

1- مقدمه

تا پیش از انقلاب صنعتی عمده ی اقتصاد بشر بر پایه ی کشاورزی و دامداری بود. اما در پی انقلاب صنعتی با توجه به توسعه ی شهرها به طریق مدرن و مدفون شدن اراضی مرغوب کشاورزی زیر پیکر شهرها، بهره وری فعالیت های کشاورزی کاهش یافته و به دنبال آن بیکاری و مهاجرت اجباری از روستاها به شهرهای بزرگ افزایش یافت. با ادامه و تشدید مهاجرت این افراد، نسبت گروه تولید کننده به مصرف کننده مدام کاهش یافته و در شهرهای مدرن بر خلاف شهرهای سنتی چرخه ی تولید، مصرف و تولید به روندی خطی، یعنی تولید - مصرف تبدیل شد. کاهش تولید و دوری محل تولید از محل مصرف در شهرهای بزرگ و فعالیت های واسطه ای، مانند بسته بندی، حمل و نقل و خرده فروشی منجر به افزایش بهای محصولات و سوء تغذیه در جهان و به دنبال آن ناپایداری های زیست محیطی و اجتماعی گشت. علیرغم تلاش های بسیار برای کنترل توسعه شهرها و جلوگیری از تخریب محیط زیست و تأثیر سوء آن بر کیفیت زندگی بشر، روش های معمول موفق به حل مشکلات نشده اند.

بنابر آمار سازمان ملل، در سال 2008، 420 میلیون نفر از جمعیت جهان در مناطقی زندگی می کردند که دیگر زمین کشاورزی لازم برای تأمین غذای خود در اختیار نداشتند و 500 میلیون نفر نیز در مناطقی بودند که به شدت مستعد خشکسالی بود. پیش بینی می شود که این آمار در سال 2025 به 2/4 تا 3/5 میلیارد نفر برسد (فائو 2009).